

PRODUCEREA DOCUMENTARULUI-PORTRET

*Angela CHIPER, Facultatea de Jurnalism
și Științe ale Comunicării*

This master thesis entitled: „The production of a portrait-documentary film. Creation thesis”, includes the time analyze of the documentary film domain based on specialized studies, the on-line articles and on important films with years of experience behind. This study is based on the general and particular elements of the cinema art from the beginning and until de present, constituing in fact a detailed reaserch of gender and content characteristics that lead to the sorting of the cinema general production and especially of the portrait – documentary film around the globe.

Încă de la începuturile cinematografilei, filmul a demonstrat prin argumente pro și contra că-și merită pe deplin rolul de descoperitor înăscut al destinelor marcante din istoria omenirii, indiferent de zona de activitate a protagoniștilor acestor proiecte sau de intențiile pe care le-au avut producătorii în realizarea acestor creații. Anume aceste criterii au fost și cele care au condiționat în fapt scrierea studiului, identificând și reflectând aspecte definitorii ale filmului documentar, în cazul nostru de televiziune. Una dintre sarcinile de bază acestui studiu a fost identificarea celor trei categorii de premergători ai filmului documentar:

➤ *Generația umbrelor* – perioada de activitate: anii '60 ai secolului XX. Caracteristică: apărarea drepturilor civile și a mișcărilor antirăzboi, considerând televiziunea ca fiind singura fereastră spre lume. O producție importantă a acestei perioade este filmul *Shadows a lui John Cassavets*.

➤ *Potențialistii liberaliști*, care pretind la dreptul la replică societății marginale prin intermediul unor documentare-portret, prezentate sub forma unor producții artistice de excepție, cum ar fi *Taxi Driver* de Martin Scorsese în anii '70 ai sec. XX.

➤ *Unioniștii*, care se încadrează în perioada de activitatea a anilor '80 ai secolului XX. Producție de excepție este *American Dream* de Barbara Coople. Această perioadă se remarcă și în prezent prin documentarul impresionant *Bowling for Colombine* al lui Mickael Moore, acesta fiind considerat și promotorul unui nou gen de documentar și anume cel *de război*.

Un alt aspect important al acestui studiu a fost identificarea și prezentarea principalelor caracteristici ale **videoului vernacular**, care este considerat un important imbold de creație și inspirație pentru filmele documentare moderne. Dintre caracteristicile importante ale videoului vernacular amintim:

- ✓ durată mai scurtă decât celelalte tipuri de video, motiv pentru care este tot mai frecvent utilizat și în televiziune;
- ✓ munca recombinață – utilizarea metodelor și tehnicilor din alte domenii pentru remodelarea unităților și a conceptelor de filmare;
- ✓ limbaj apropiat de cel colocvial;
- ✓ sporturile extreme, sexul, automutilajul, supradozele de droguri în combinație cu dezastrele culturale precum atacurile teroriste, deturnarea avioanelor, uraganele sau tornadele vor fi transpuse ca tematici horror datorită videoului vernacular etc.

O altă caracteristică importantă a studiului a fost identificarea și prezentarea detaliată a tipurilor de filme documentare și a criteriilor care au condiționat trierea acestui domeniu în unul variat ca tipaj și tematici. Dintre aceste criterii amintim:

- domeniul de activitate al telespectatorilor combinat cu cel al intereselor;
- concepte istorice, culturale și sociale care condiționează viața și activitatea profesională a telespectatorilor;

➤ dorința înnăscută a ființei umane pentru cunoaștere etc.

În lucrare am identificat principalele caracteristici care condiționează conceperea și realizarea documentarelor-portret. Dintre aceste caracteristici amintim:

- Oferă imagini reale ale propriilor dorințe umane reflectate în subiecte de succes;

- Conferă ecranului rolul minții umane reflectând dorințele sau temerile telespectatorului prin intermediul unor personaje atent selectate;

- Producțiile documentare au propriile adevăruri, perspective și viziuni pe care telespectatorul le poate prelua ca și proprii sau le poate respinge;

- Doar acele documentare care vor atinge sufletul telespectatorului vor fi memorabile.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale tezei a fost atins prin realizarea unui proiect documentar-portret propriu, intitulat *Eugen Grebenicov – Stea printre Stelele natale*. Pentru realizarea acestui film documentar ne-am condus în permanență de criteriile și ideile importante identificate în primul capitol, dar și de anumite aspecte caracteristice în mod exclusiv producerii acestui documentar. Din acest considerent a fost necesar să împărțim munca de producție a documentarului în mai multe etape, în special, la etapa de pre-producție. Aici ne referim la:

- identificarea și conturarea ideii originale a filmului;

- determinarea mesajului central pe care am dorit să-l transmitem prin realizarea acestui documentar;

- conturarea poveștii filmului.

Pentru realizarea acestei caracteristici a fost nevoie să parcurgem mai mulți pași importanți la etapa de documentare. Din acest considerent ne-am axat în principal pe definirea conceptului filmului și pe conturarea ideii care au dus ulterior la încheierea poveștii în imagini. Pentru munca de documentare a fost nevoie de trasarea unor concepte care ne-au condus ulterior la finalitatea filmului.

Dintre aceste concepte amintim:

- Ce cercetăm?

- În baza a ce ne vom construi povestea?

- La cine apelăm pentru a vorbi despre personaj?

- Ce mesaj tindem să transmitem?

Anume aceste concepte au fost și cele care au condiționat, de fapt, divizarea muncii de documentare pe etape:

➤ cercetarea studiilor științifice și literare care reflectă viața și activitatea personajului;

➤ cercetarea surselor on-line ce prezintă detalii importante din viața lui Eugen Grebenicov;

➤ etapa de studiere a revistelor și publicațiilor autohtone pentru a identifica modul în care a fost reflectată viața personajului de-a lungul anilor;

➤ etapa de documentare pe teren.

Cea din urmă etapă de documentare a fost de fapt și cea mai importantă pentru conturarea ulterioară a ideii filmului, deoarece nu doar că ne-a oferit date interesante din biografia personajului, dar ne-a ajutat să ne formăm o opinie personală despre cine a fost în realitate Eugen Grebenicov – personajul filmului documentar-portret *Eugen Grebenicov – Stea printre Stelele natale*. Anume la această etapă am realizat necesitatea de a produce un film documentar care nu doar să se axeze pe povestirea vieții unui om de excepție, ci unul care să reflecte în mod exclusiv influența laturii umane în formarea personală și profesională atât a personajului, cât și a telespectatorului, care s-ar identifica necondiționat cu personajul pe parcursul vizionării filmului, datorită faptului că acest element îl posedă fiecare om și este o caracteristică care ne unifică și ne identifică, în același timp, pe fiecare în parte.

Toate aceste elemente la care ne-am referit în teză sunt imaginea vie a aspirațiilor de reușită de care am vorbit la începutul filmului. Astfel, prin acest proiect ne-am propus să demonstrăm valoarea și influența imaginii și a poveștii în viața telespectatorului care deseori ajunge să o preia ca istorie proprie sau ca model de viață în dezvoltarea propriilor proiecte ulterioare.